

BACHOFEN FERENC /1786-1849/

dr. Oroszi Sándor

Nemesi családban született 1786-ban a Rajna partján, Koblenz városában /ma a Német Szövetségi Köztársaságban/. Iskoláiról, tanulmányairól nem tudunk semmit, sőt arról sem, hogy pontosan mikor került Magyarországra. Az viszont bizonyos, hogy 1804-ben erdészgyakornokból erdőmesterré, 1809-ben pedig a katonai határvidék erdőigazgatójává /Militärgrenz-Walddirector/ nevezték ki.

A Temesvár /ma: Timișoara - Románia/ székhellyel működő katonai erdőigazgatóság 1808-1912 között mérte fel a Deliblati-/Bánati/ homokpusztát. Az egész területet 70.660 k.holdnak, benne a futóhomokos részt 29.196 k.holdnak találták. Bachofen a futóhomok keletkezését tárgyalva már ekkor rámutatott, hogy azt a "barbár kezelés" /legeltetés, tuskók kiásása, eltűzése stb./ okozta. Ennek megszüntetésével lehet csak hozzáfogni a homokkötéshez, amelyet mind a hadászati, mind a gazdasági érdekek sürgettek.

A homokkötés mikéntjére 1815-ben készített egy részletes tervet. Véleménye szerint - megfelelő felkészüléssel - akár 5-15 év alatt az egész terület megköthető. A homokfásítást nyárral és szömörccével képzelte el. Tervezetét 1817-ben átdolgozta, és 1818-ban végre sikerült a császári-királyi jóváhagyás. A záradékban ajánlották Bachofennek, hogy a nyár mellett próbálkozzon tölgy, nyír és feketefenyő magvetéssel is.

A tervezet jóváhagyásának évében azután ténylegesen is elkezdték Deliblaton /ma: Deliblato - Jugoszlávia//akkor még inkább "bánati kincstári homokpusztá"-nak nevezték/ az erdősítéseket. A magvetésen kívül felhasználták a közeli Duna-szigeteken szedett nyár- és fűzcsemetéket is. Az első három évben /1818-1820/ mintegy 81 k.holdon erdősítettek sikeresen. A szaporítóanyag nevelését 1822-ben már négy csemetekert, 1829-ben pedig 13, összesen 87 k.holdnyi kert segítette. Bachofen a mun-

kálatokat nem a fehértemplomi /ma: Bela Crkva - Jugoszlávia/ hivatalából, hanem helyben, Dunadombórról /ma: Dubovac - Jugoszlávia/ irányította. Sőt nemcsak irányította, hanem gyakran maga is végezte, segítette munkásait. /1812-től két erdőőr, 1821-től pedig négy csemetekertvezető is közreműködött a nagyszabású erdősitési munkálatokban./

Legfelső szinten 1832-ben hagyták jóvá azt a "homokkötési utasítást" /"Sandbindungs-Instruction"/, amelyet Bachofen az addig homokfásítási tapasztalatok alapján állított össze. Munkájában fontos szempontnak tartotta, hogy a szél erejét fokozatosan, az uralkodó szél irányára merőleges pászták létesítésével kell megtörni. Instrukciójában írt az erdősitések védelméről, a legfontosabb fafajokról és a homokkötésben jelentős szerepet játszó lágyszárú növényekről. Mondhatjuk, hogy a műben kifejtett megfigyelések, eredmények egy része Delibláton századunkban is használható volt.

Bachofen Ferenc 1842-ben kérte nyugdíjazását, amelyet 1844-ben nyert el. Vezetése alatt 1818-tól 1842-ig csaknem 9000 k.hold erdőt ültettek a homokpusztán. Ezzel - a tényleges eredményeken kívül - jelentős tapasztalatokat szereztek a homok tulajdonságai, az egyes fafajok termőhelyi igényei és más, a fásítás, homokkötés szempontjából jelentős kérdések vonatkozásában, Bachofen erdőigazgató érdemei a tapasztalatok rögzítésében, továbbadásában is jelentősek.

Nyugdíjas éveiben Versecen /ma: Vršac - Jugoszlávia/ élt, mígnem 1849-ben szélhűdés érte és meghalt. Személyében az első jelentős alföldfásítók egyikét tisztelhetjük.

I r o d a l o m

- WESSELY, Josef: Der europäische Flugsand und seine Kultur.
/Wien, 1873./ 230-243. p.
- VANIČEK, Fr. Spezialgeschichte der Militärgrenze I-IV.
/Wien, 1875./ IV. 306-307. p.

AJTAY Jenő: A delibláti kincstári homokpuszta befásításának ismertetése. In: FEKETE Lajos - BLATTNY Tibor: Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a magyar állam területén. /Selmecebánya, 1913./ I. 754-765. p.